

De Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid

2025 - 2028

Alle kinderen krijgen (een passend aanbod aan) onderwijs

Inhoud

1 Voorwoord 3

2 Visie, uitgangspunten en doelstellingen 4

- 2.1 Aanpak schoolaanwezigheid 4
- 2.2 Visie op schoolaanwezigheid 4
- 2.3 Uitgangspunten bij schoolaanwezigheid 5
- 2.4 Doelstellingen van schoolaanwezigheid 6

3 Preventieve aanpak 7

- 3.1 Schoolaanwezigheid – en registratie 7
- 3.2 Route bij (zorgelijk) verzuim 7

4 Thuiszitterstafel 9

- 4.1 Wat is de thuiszitterstafel? 9
- 4.2 Samenstelling thuiszitterstafel 9
- 4.3 Hoe werkt de thuiszitterstafel? 9

5 Onderwijszorgarrangementen en maatwerk 11

- 5.1 Wat is een onderwijszorgarrangement 11
- 5.2 Wettelijke mogelijkheden 11
- 5.3 Maatwerk 12

6 Vrijstelling van onderwijs 14

- 6.1 Vrijstelling artikel 5 sub a 14
- 6.2 Afspraken voor beroepen op vrijstelling van leerplicht 14

7 Borging en continuïteit 15

Op 11 maart 2025 is het *Zaanse Pact voor Schoolaanwezigheid* getekend. Voor u ligt de *Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid*, wat een uitwerking betreft van het Pact.

Met deze aanpak streven wij naar het realiseren van de volgende doelen:

- Alle kinderen krijgen onderwijs.
- Het aantal vrijstellingen op grond van artikel 5 sub a vermindert.
- Als kinderen niet meer naar school gaan hebben zij binnen drie maanden een passend aanbod aan onderwijs en/of jeugdhulp.

Van thuiszitten naar schoolaanwezigheid

In 2018 hebben het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Zaanstreek, de gemeenten Oostzaan, Wormerland en Zaanstad en de Jeugdteams van deze gemeenten in gezamenlijkheid *Het Zaanse Thuiszitterspact* opgesteld. In 2022 is de aanpak, na evaluatie, herzien.

Nu, in 2025 stellen we een nieuwe aanpak op, waarbij ook het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Zaanstreek en de GGD Zaanstreek-Waterland zijn betrokken. De aanpak loopt tot 2028, gelijk met het ondersteuningsplan van het Samenwerkingsverband VO Zaanstreek.

Onze ambitie: ieder kind krijgt onderwijs blijft onverminderd van kracht. Waar de focus aanvankelijk lag op de individuele kenmerken van een kind is deze verschoven naar het sturen op de context van de situatie waarin het kind zich bevindt. Spraken we in het verleden over ‘-het voorkomen van- thuiszitten’, nu spreken we over ‘-het stimuleren van- schoolaanwezigheid’.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Schoolaanwezigheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van kind, ouders, school, leerplicht, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp. Ieder vanuit zijn eigen rol en met zijn eigen taken. Samen zijn wij aan zet om passende oplossingen te vinden voor kinderen die geen onderwijs krijgen. Wij hebben elkaar nodig om deze puzzel, die per individueel kind anders is, te kunnen leggen.

Aanpak in ontwikkeling

De Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid is een dynamisch document, dat meebeweegt met nieuwe inzichten, wetgeving en lokale behoeften. Zo zal wanneer de Wet terugdringen schoolverzuim in werking treedt, deze van invloed zijn op onze aanpak.

Tot de zomervakantie ontwikkelen we in de verschillende gemeenten routekaarten voor het onderwijs, waarin het stappenplan concreet wordt uitgewerkt in een visual. En onderzoeken we of de keten-aanpak MAZL (Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen) ingevoerd kan worden in de Zaanstreek om onze samenwerking te versterken. MAZL is een preventieve en integrale samenwerking tussen scholen, gemeenten, jeugdgezondheidszorg en leerplicht om langdurig ziekteverzuim vroegtijdig te signaleren, oorzaken aan te pakken en schooluitval te voorkomen.

Dit alles om onze ambitie: dat alle kinderen naar school gaan en/of een passend aanbod aan onderwijs en/of jeugdhulp krijgen te kunnen bereiken.

Samenwerkingsverband PO Zaanstreek
Samenwerkingsverband VO Zaanstreek
Gemeente Oostzaan
Gemeente Wormerland

Gemeente Zaanstad
Stichting Jeugdteam Zaanstad
Jeugdteam Oostzaan Wormerland
GGD Zaanstreek-Waterland

2.1 Aanpak schoolaanwezigheid

Ieder kind¹ heeft recht op onderwijs. Het onderwijs is niet alleen voor kwalificatie (het verwerken van kennis, vaardigheden en houdingen), maar ook voor socialisatie (kennisnemen en deel uitmaken van tradities, gebruiken, normen en waarden uit de maatschappij) en persoonsvorming² (het proces van individualisering van de leerling, waardoor hij uiteindelijk in staat is om autonoom tot beslissingen te komen). Kortom: het onderwijs is een essentieel onderdeel van de ontwikkeling naar volwassenheid. Daarom vinden wij het belangrijk dat ieder kind onderwijs krijgt.

De samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs (SWV PO) en Voortgezet Onderwijs (SWV VO) zetten de komende jaren in op de ontwikkeling naar inclusief onderwijs. Dit betekent zoveel mogelijk regulier onderwijs met passende ondersteuning, waar nodig specifiek en groepsgericht. Alleen voor die leerlingen waar het regulier onderwijs echt niet in de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte kan voorzien, wordt passend onderwijs en ondersteuning geboden in het gespecialiseerd onderwijs of een tijdelijke (zorg) setting.

In 2018 heeft het SWV VO samen met de gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan de ambitie uitgesproken dat geen enkel kind langer dan drie maanden thuis mag zitten zonder passend aanbod van onderwijs³. De afgelopen jaren is gebleken dat dit complexer is dan gedacht. Waar de focus aanvankelijk lag op de individuele kenmerken van een kind is deze verschoven naar het sturen op de context van de situatie, zoals het gezin of de school. Onze ambitie blijft echter

onverminderd van kracht: wij vinden het belangrijk dat ieder kind onderwijs krijgt.

In de Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid richten we ons op alle kinderen van 4 tot 18 jaar.

2.2 Visie op schoolaanwezigheid

Met de Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid streven we ernaar dat ieder kind onderwijs krijgt: we willen schooluitval voorkomen en het aantal thuiszittende leerlingen terugdringen. Dit willen we doen door:

- de (hulp)vraag van het kind (en het gezin) centraal te zetten;
- bevoegdheden, mogelijkheden en middelen goed af te stemmen;
- en samen te onderzoeken welke aanpassingen in de context nodig zijn om schoolaanwezigheid te bevorderen.

Dit geldt ook en specifiek voor kinderen met een vrijstelling op grond van artikel 5 sub a van de Leerplichtwet (deze kinderen volgen geen onderwijs omdat zij op lichamelijke en psychische gronden niet geschikt zijn om tot een school te worden toegelaten).

De komst van de Wet terugdringen schoolverzuim biedt nieuwe kansen, aangezien deze wet de focus legt op het voorkomen van verzuim en de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp versterkt.

Om de participatie van kinderen in het onderwijs te vergroten en hun ontwikkeling te ondersteunen wordt de waarde van alternatieve onderwijs-

1 Waar kind/kinderen staat worden ook jongere/jongeren bedoeld.

2 Biesta (2014), Onderwijsraad (2016).

3 Conform de Universele rechten van het kind.

vormen, maatwerk binnen passend onderwijs en samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp-partners benadrukt.

Preventie is belangrijk met betrekking tot schoolaanwezigheid. De Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid zet daarom in op een brede benadering van schoolaanwezigheid, waarbij zowel geoorloofd als ongeoorloofd verzuim wordt meegenomen⁴. Ook is vroegsignalering belangrijk: om risicofactoren te identificeren bij kinderen die (het risico lopen) niet meer naar school te gaan.

Samenwerking met de GGD (en in het primair onderwijs: voorschoolse instanties) is daarbij van groot belang.

2.3 Uitgangspunten bij schoolaanwezigheid

- Door middel van de Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid worden onderwijs, jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en leerplicht verbonden om kinderen te ondersteunen bij belemmeringen in het onderwijs, hun ontwikkeling en/of in de thuissituatie. Dit alles om schoolaanwezigheid te stimuleren en thuiszitten te voorkomen en terug te dringen.
- Het belang van het kind staat voorop, en het missen van onderwijs wordt beschouwd als een ontwikkelingsbedreiging. Wanneer inzet van jeugdhulp noodzakelijk is, zoeken we naar een optimale samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp in onderwijs-zorg of zorg-onderwijs arrangementen.
- Ouders⁵ en kinderen worden gehoord, begeleid en gesteund bij het vinden van een passend aanbod aan onderwijs.
- De nadruk ligt op preventie door een vroege signalering, proactieve ondersteuning, ouderbetrokkenheid, positieve school- en omgevingscultuur, maatwerk en multidisciplinaire samenwerking.
- Voorschoolse instellingen en consultatiebureaus spelen een essentiële rol bij vroegtijdige signalering van risicofactoren zoals sociale isolatie, ontwikkelingsachterstanden of frequentie afwezigheid. Deze signalen delen relevante partijen in een vroeg stadium gedeeld om snelle interventie mogelijk te maken.
- Een kind fysiek zien en snel handelen bij signalen van afwezigheid is belangrijk.
- Als een kind is ingeschreven op een school is een medewerker van de school de eerst aangewezen om contact te hebben met het kind/de ouders. Wanneer dit niet het geval is, komt leerplicht haar wettelijke taken na door contact op te nemen met het kind/de ouders.
- Scholen hebben via hun aanwezigheidsregistratie zicht op de aanwezigheid van leerlingen.
- Partijen werken samen en zoeken elkaar actief op.
- Er is ruimte voor maatwerk waarbij rekening wordt gehouden met eventuele ondersteuningsbehoefte(n) van een kind. Alle mogelijkheden binnen de wet worden benut. Bij het afwijken in individuele gevallen wordt dit gedaan in samenspraak met de Inspectie van het Onderwijs of de gemeente (leerplicht en/of jeugdhulp).
- Er is altijd een regisseur die als contactpersoon voor het kind/de ouders fungeert en contact onderhoudt met de verschillende betrokken partijen. Per casus is de regie als volgt belegd:
 - De regie ligt bij school van inschrijving of aanmelding als het gaat om het zoeken naar een passende onderwijsplek. Dit gaat altijd in overleg met de ander betrokken partijen.
 - De regie ligt bij het Jeugdteam als het

⁴ Zie ook alinea 3.2.

⁵ Als kinderen niet meer naar school gaan hebben zij binnen drie maanden een passend aanbod aan onderwijs en/of jeugdhulp.

zwaartepunt bij jeugdhulp ligt. Dit gaat altijd in overleg met de andere betrokken partijen.

2.4 Doelstellingen van schoolaanwezigheid

- Alle kinderen krijgen onderwijs.
- Het aantal vrijstellingen op grond van artikel 5 sub a vermindert.
- Als kinderen niet meer naar school gaan hebben zij binnen drie maanden een passend aanbod aan onderwijs en/of jeugdhulp.

3.1 Schoolaanwezigheid – en registratie

Schoolaanwezigheid is belangrijk. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen zelden van de ene op de andere dag stoppen met naar school gaan. Inzicht in de aanwezigheid van leerlingen begint met nauwkeurige registratie. De registratie moet correcte informatie bevatten en adequaat worden verwerkt. Verzuim kan duiden op onderliggende problemen en kan, ook wanneer het om geoorloofd verzuim gaat, leiden tot langdurige afwezigheid.

Voor de scholen geldt:

- Het aanwezigheidsbeleid van de school is bij iedere medewerker bekend, en medewerkers handelen ernaar.
- Scholen registreren aanwezigheid op een uniforme manier volgens vastgesteld beleid en monitoren verzuim actief. Ze nemen direct contact op met een leerling/ouders bij signalen van zorgelijk verzuim en maken afspraken om aanwezigheid te bevorderen.
- Bij elke schoolwisseling vindt een warme overdracht plaats waarin schoolaanwezigheid onderdeel is van de dossieroverdracht. Dit geldt voor de overgang van voorschoolse instanties naar het primair onderwijs, van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs, en van het voortgezet onderwijs naar (in ieder geval) het mbo. Ook bij overstappen binnen het regulier onderwijs en van het regulier onderwijs naar het gespecialiseerd onderwijs is een goede overdracht van belang. Kortom: elke overstap moet gepaard gaan met een zorgvuldige overdracht.

3.2 Route bij (zorgelijk) verzuim

In het aanwezigheidsbeleid hebben scholen

vastgelegd hoe zij omgaan met on(geoorloofd) verzuim. Dit omvat onder andere gesprekken met de leerling/ouders, de inzet van verzuimcoördinatie, de inzet van schoolmaatschappelijk werk en sancties. Er is sprake van zorgelijk verzuim als een leerling onregelmatig op school is, maar minder dan 16 (les)uren in vier weken of 16 keer te laat komen in dezelfde periode. Van een leerkracht/mentor wordt verwacht dat hij zicht heeft op het verzuim.

Aanpak (zorgelijk) verzuim

- Wanneer een leerling nog wel op school aanwezig is, maar uit het aanwezigheids-overzicht blijkt dat deze verzuimt, vindt een gesprek plaats tussen leerling/ouders met de leerkracht/mentor om meer inzicht te krijgen in de oorzaken.
- De leerkracht/mentor legt de afspraken die worden gemaakt om de aanwezigheid te bevorderen vast in het leerlingendossier.
- Als uit het gesprek blijkt dat er meer speelt, wordt er opgeschaald naar de verzuimcoördinator, Intern Begeleider (IB'er- primair onderwijs) of Coördinator Ondersteuning en Begeleiding (COB- voortgezet onderwijs). Ook kan de schoolmaatschappelijk werker worden ingeschakeld, bijvoorbeeld wanneer er problemen zijn buiten school of in de thuissituatie.
- Wanneer het verzuim niet afneemt ondanks eerdere interventies of wanneer er vermoeden is van onderliggende problemen die de school niet kan oplossen, moet een melding bij leerplicht worden gedaan. De school kan al in gesprek met leerplicht gaan om vroegtijdig te signaleren en te interveniëren. Dit wordt versterkt en gestimuleerd door de Wet terugdringen verzuim, die scholen aanmoedigt om ook bij minder verzuim al in een vroeg stadium actie te ondernemen.

Daarnaast kan onderwijstijdverkorting worden aangevraagd bij de Inspectie van Onderwijs via het internetschooldossier.

- Een MultiDisciplinair Overleg (MDO) met leerling/ouders en overige relevante betrokkenen (schoolmaatschappelijk werk, leerplicht, jeugdarts, Jeugdteam) kan worden georganiseerd. De afspraken die worden gemaakt in dit overleg worden vastgelegd in het leerlingdossier.
- Als de afspraken niet leiden tot verbetering kan in het voorgezet onderwijs (preventief) de thuiszitterstafel worden ingeschakeld om mee te denken.

Geoorloofd verzuim

Bij frequent verzuim door ziekte, behandeling of lichamelijke klachten moeten de mogelijkheden van de leerling worden beoordeeld. Concrete afspraken worden gemaakt over de lesdeelname, het inhalen van de gemiste stof en het afleggen van toetsen. Deze afspraken worden vastgelegd in het leerlingdossier en regelmatig geëvalueerd. Wanneer het verzuim voortkomt uit psychische problemen is het mogelijk om, in overleg met ouders en leerplicht, de onderwijstijd aan te passen. Dit kan zonder eerst een registratie van ongeoorloofd verzuim te hoeven maken. Dit biedt de ruimte om via de Variawet⁶ combinaties van hulpverlening, onderwijsverkorting en een ingroeiplan voor schoolaanwezigheid in te zetten.

Ongeoorloofd verzuim

Ongeoorloofd (relatief) verzuim betekent dat een leerling zonder geldige reden afwezig is of te laat komt. Het gaat hier om leer- of kwalificatieplichtige leerlingen die op een school ingeschreven zijn.

Als ouders weten dat hun kind niet naar school gaat en zij geen actie ondernemen om hun kind terug naar school te begeleiden, wordt dit

beschouwd als onthouding van school. Dit geldt ook wanneer ouders hun kind bewust en actief thuishouden. Hier kunnen verschillende redenen voor zijn, denk hierbij bijvoorbeeld aan het verlenen van mantelzorg door de leerling, helpen met werk of huishouden, of dat ouders zorgen hebben over de veiligheid van hun kind op school.

Scholen zijn wettelijk verplicht om ongeoorloofd verzuim van meer dan 16 (les)uren in vier weken, of 16 keer te laat komen in dezelfde periode, te melden via het DUO-verzuimloket. Deze melding wordt automatisch doorgestuurd naar de afdeling leerplicht van de woongemeente van de leerling.

Als de meldtermijn wordt overschreden, moet het verzuim alsnog als “overig verzuim” via het DUO-verzuimloket worden gemeld.

De leerplichtambtenaar volgt na de melding de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) passend bij de situatie. De MAS beschrijft in een stappenplan vier routes bij meldingen van ongeoorloofd verzuim: vrijwillige jeugdhulp, HALT-straf, dwang in civielrechtelijk of dwang in strafrechtelijk kader. Bij verzuim met achterliggende problematiek staat de inzet van jeugdhulp voorop. Het voornaamste doel van de MAS is de schoolaanwezigheid zo snel als mogelijk te herstellen.

4.1 Wat is de thuiszitterstafel?

Aan de thuiszitterstafel worden thuiszittende kinderen uit het voortgezet onderwijs in de Zaanstreek besproken. Het gaat hierbij om zowel dreigende als nieuwe thuiszittende leerlingen. Daarnaast worden de acties die zijn ingezet bij thuiszittende leerlingen gevolgd. Dit gebeurt met verschillende betrokkenen die ieder vanuit hun eigen expertise een gezamenlijk plan opstellen om ofwel thuiszitten te voorkomen of een passend aanbod voor de leerling te vinden. Dit wordt altijd met leerling/ouders besproken. De thuiszitterstafel komt iedere maand samen.

4.2 Samenstelling thuiszitterstafel

De thuiszitterstafel bestaat uit de volgende vaste deelnemers:

- Voorzitter thuiszitterstafel: de voorzitter wordt aangedragen door het SWV VO. Deze persoon houdt overzicht over alle thuiszittende kinderen en zorgt ervoor dat iedere deelnemer weet welke acties hij of zij moet ondernemen. De voorzitter heeft contact met scholen wanneer een leerling dreigt uit te vallen of al thuiszit. Daarnaast organiseert de voorzitter de besprekingen, nodigt betrokkenen uit en communiceert met de scholen over gemaakte afspraken.
- Vertegenwoordiging vanuit leerplicht (gemeente): de leerplichtambtenaar heeft inzicht in het verzuim en heeft vaak al gesprekken gevoerd met de leerling over het schoolverzuim. Bovendien kan de leerplichtambtenaar een tijdelijke vrijstelling geven of vrijstelling van leerplicht verlenen vanwege psychische en/of lichamelijke gron-

den. In uitzonderlijke gevallen kan de leerplichtambtenaar een proces-verbaal opmaken bij ongeoorloofd verzuim.

- Vertegenwoordiging vanuit de jeugdgezondheidszorg (JGZ): de jeugdarts brengt de fysieke en psychische gezondheid van de leerling in kaart. Dit kan helpen om te bepalen of er onderliggende medische of psychische problemen zijn die bijdragen aan het schoolverzuim. De jeugdarts heeft medische kennis en kan helpen bij het inschatten van de problemen bij veel thuiszittende kinderen. Samen met de leerling/ouders wordt een plan gemaakt om ondanks ziekte, schoolaanwezigheid te bevorderen.
- Vertegenwoordiging vanuit Jeugdteams: het Jeugdteam heeft kennis van jeugdhulpverlening en geestelijke gezondheidszorg. Het weet welke specialistische organisaties in de Zaanstreek actief zijn en welke ondersteuning zij kunnen bieden. Deze kennis wordt ingezet om passende hulp te organiseren.

Per casus worden de volgende personen uitgenodigd:

- Ouder(s)
- Leerling
- Casusregisseur vanuit de school
- Externe betrokkenen

4.3 Hoe werkt de thuiszitterstafel?

De school meldt de leerling aan bij de thuiszitterstafel via het digitale systeem VO Indigo van het SWV VO. Indien er geen schoolinschrijving is, kan ook de leerplichtambtenaar thuiszittende kinderen melden. Het gaat hierbij om alle leerlingen die langer dan vier weken geen onderwijs

⁷ De Thuiszitterstafel is alleen voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Voor leerlingen in het basisonderwijs wordt gestreefd naar invoering van een Doorbraakberaad in schooljaar 2025-2026.

hebben gevolgd, zowel bij geoorloofd als ongeoorloofd verzuim. Daarnaast kunnen leerlingen waarvan leerplicht of school constateren dat er een risico op thuiszitten bestaat, worden aangemeld bij de thuiszitterstafel.

De voorzitter van de thuiszitterstafel controleert in dat geval of de school alle mogelijke stappen heeft ondernomen voordat de leerling wordt besproken. Sommige leerlingen worden niet besproken bij de thuiszitterstafel, maar worden gemonitord door het SWV VO of SWV PO. Dit betreft bijvoorbeeld leerlingen die in behandeling of opname zitten. Voordat een leerling aan de thuiszitterstafel wordt besproken, ondertekenen ouders een toestemmingsformulier waarmee zij toestemming geven om relevante informatie op te vragen.

Casusregisseur

Voor elke leerling die thuiszit, is een verantwoordelijke casusregisseur. Bij een schoolinschrijving is dit een medewerker van de school waar de leerling staat ingeschreven (meestal de IB'er of de COB'er). Zonder schoolinschrijving vervult de leerplichtambtenaar deze rol.

Een casusregisseur heeft de volgende verantwoordelijkheden:

- Alle informatie van het voortraject verzamelen, waaronder eventueel een ontwikkelingsperspectiefplan⁸ (vanaf nu: OPP) waarin de gemaakte afspraken en behaalde en niet-behaalde doelen zijn vastgelegd.
- Verzuimmeldingen en andere relevante informatie up-to-date houden.
- Het onderhouden van communicatie met ouders en hulpverleners.
- Wekelijks contact onderhouden met de leerling.

De casusregisseur bepaalt, in overleg met de voorzitter en leerling/ouders, of en wanneer een leerling geagendeerd wordt.

Bespreking bij de thuiszitterstafel

De thuiszitterstafel stelt samen met de aanwezigen een plan op om onderwijs weer mogelijk te maken en bekijkt hoe de hulpverlening hierin ondersteunend kan zijn. Indien gespecialiseerd onderwijs nodig is, dient de school een toelaatbaarheidsverklaring aan te vragen bij het SWV SO, waarna het SWV SO beoordeelt of een leerling toelaatbaar is.

De verantwoordelijkheid voor het toekennen van extra ondersteuning of onderwijsarrangementen en de bijbehorende bekostiging ligt, afhankelijk van de afspraken in de ondersteuningsplannen, bij het SWV of het betreffende schoolbestuur en school. Het Jeugdteam heeft het mandaat om jeugdhulp in te zetten. Bij stagnatie of als oplossingen buiten de bestaande kaders nodig zijn, kan het vangnet van de gemeenten of het Regionaal Expertise Team (RET) worden ingeschakeld door verwijzers vanuit het Jeugdteam of de onderwijs- en zorginstellingen.

⁸ Een ontwikkelingsperspectiefplan is een middel om planmatig, sturend en doelgericht te werken bij de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Scholen zijn verantwoordelijk voor het opstellen van een ontwikkelingsperspectiefplan in overleg met leerling/ouders. De bedoeling is dat de school in samenwerking met de leerling/ouders en vanuit hoge verwachtingen een passend aanbod biedt en evalueert.

5.1 Wat is een onderwijszorgarrangement

Een onderwijszorgarrangement is een mogelijkheid binnen het onderwijs om leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften passende zorg, begeleiding en onderwijs te bieden binnen een bovenbestuurlijke voorziening. Dit zijn vaak leerlingen die door diverse omstandigheden niet meer kunnen participeren aan regulier onderwijs. Een onderwijszorgarrangement is afgestemd op de specifieke behoeften, mogelijkheden en beperkingen van de leerling. Hierbij wordt gekeken naar de sociaal-emotionele ontwikkeling, maar ook naar de mogelijkheden die een leerling heeft in het onderwijs. Het doel van een onderwijszorgarrangement is om leerlingen met complexe ondersteuningsbehoeften zodanig te ondersteunen dat zij zo veel mogelijk volwaardig en succesvol aan onderwijs kunnen deelnemen, terwijl tegelijkertijd wordt gezorgd voor hun welzijn en ontwikkeling door de combinatie van onderwijs en zorg op maat. Voor sommige leerlingen is een onderwijszorgarrangement tijdelijk en is het doel om hen dan ook uiteindelijk terug te laten keren naar het reguliere onderwijs.

Door te participeren aan een onderwijszorgarrangement krijgt de leerling de mogelijkheid om middels een individueel maatwerktraject weer onderwijs te volgen. Door dit te combineren met de inzet van gerichte hulpverlening wordt de ontwikkeling, participatie en het welzijn van de leerling geoptimaliseerd waarbij er met zowel het onderwijskundige vlak als de zorgaspecten rekening wordt gehouden. Het is belangrijk dat leerling/ouders en zorg- en onderwijsprofessionals gezamenlijk werken aan de juiste interventie.

Deelname aan een onderwijszorgarrangement draagt tevens bij aan inclusief en passend onderwijs, waarbij alle leerlingen, ongeacht hun

ondersteuningsbehoefte, de kans krijgen om zich optimaal te ontwikkelen in een passende leeromgeving. Dit alles met het doel om het thuiszitten terug te dringen.

5.2 Wettelijke mogelijkheden

Het komt voor dat leerlingen (tijdelijk) geheel of gedeeltelijk niet naar school kunnen. Deze leerlingen hebben behoefte aan maatwerkoplossingen. Het uitgangspunt is en blijft namelijk dat ieder kind recht heeft op onderwijs. De vraag die gesteld dient te worden is in hoeverre onderwijs in bepaalde situaties haalbaar is. Wat is voor het kind wel mogelijk als onderwijs tijdelijk niet of gedeeltelijk niet mogelijk is, met name als de zorgbehoefte groot is?

Er zijn twee mogelijkheden om leerlingen die (tijdelijk) niet in staat zijn om volledig onderwijs te volgen een combinatie van onderwijs en zorg aan te bieden binnen de bestaande wet- en regelgeving:

1. Afwijking onderwijstijd: als een kind vanwege een lichamelijke of psychische reden tijdelijk niet in staat is het volledige onderwijsprogramma te volgen en zorg nodig heeft.
2. Artikel 11 onder d leerplichtwet: een kind mag tijdelijk afwezig zijn van school als hij of zij door ziekte niet in staat is om de lessen bij te wonen.

Afwijking onderwijstijd

Scholen kunnen bij de Inspectie van het Onderwijs (hierna: de inspectie) een aanvraag indienen om te mogen afwijken van de onderwijstijd. In de aanvraag bij de inspectie moet de school het volgende aangeven:

1. Hoeveel uren per week en gedurende welke periode in het schooljaar de afwijking wordt aangevraagd;
2. Dat voor de leerling een OPP is opgesteld dat

aan de vereisten genoemd in de beleidsregel voldoet;

3. In het voorkomende geval bij een verlenging: dat eerder is verzocht om afwijking van de onderwijstijd;
4. Een verklaring van een onafhankelijke arts waaruit blijkt dat sprake is van een tijdelijke onmogelijkheid voor de leerling om geheel of gedeeltelijk naar school te gaan.

Zorg en onderwijs moeten op elkaar afgestemd zijn en de inspectie houdt hier toezicht op. Deze afwijking in onderwijstijd garandeert de combinatie van zorg en onderwijs, en is gericht op terugkeer in het onderwijs.

Artikel 11 onder de Leerplichtwet

Als een leerling ziek is en de school niet kan bezoeken, wordt van de school verwacht dat zij, waar mogelijk, onderwijs blijft bieden. Bij langdurige ziekte stelt de school, in overleg met de jeugdarts en eventuele andere specialisten, een onderwijsplan op om het onderwijs zoveel mogelijk af te stemmen op de mogelijkheden van de leerling. In deze situatie is er sprake van een automatische vrijstelling van leerplicht, zoals geregeld in artikel 11 sub d van de Leerplichtwet, omdat de afwezigheid als geoorloofd wordt beschouwd. Deze vrijstelling betekent dat de leerling tijdelijk niet verplicht is om naar school te gaan, zonder dat daarvoor een aparte aanvraag nodig is. De focus ligt op het creëren van een passende onderwijsoplossing, waarbij de betrokkenheid van de leerplichtambtenaar doorgaans niet noodzakelijk is. Bij kinderen die gebruik maken van leerlingenvervoer moet bij een afwijking in onderwijstijd van tevoren worden afgestemd met de gemeente om te kijken of de benodigde leerlingenvervoer te combineren is met de afwijking in onderwijstijd.

5.3 Maatwerk

Binnen de wet- en regelgeving is ruimte voor maatwerk waarbij de ondersteuningsbehoefte

van de leerling centraal staat. Onderwijs (scholen en SWV) en Zorg (Jeugdteams en gemeenten) dragen ieder vanuit hun eigen wettelijke verantwoordelijkheden bij aan het creëren van een passend aanbod. Bij de toepassing van de Variawet kan sprake zijn van een (gedeeltelijke) vrijstelling van onderwijs, waarbij het doel blijft om de leerling zoveel mogelijk deel te laten nemen aan onderwijsactiviteiten.

Scholen zijn verantwoordelijk voor het opstellen van een OPP in overleg met leerling/ouders.

In het OPP wordt beschreven:

- welke begeleiding de school biedt;
- hoe deze begeleiding wordt gemonitord en geëvalueerd;
- en welke onderwijsdoelen haalbaar zijn voor de leerling.

De kosten voor onderwijsgerelateerde ondersteuning komen voor rekening van de school. Hulpverlening gericht op de thuissituatie of andere niet-onderwijsgerelateerde zorg valt onder de verantwoordelijkheid van gemeenten en wordt vastgelegd in een perspectiefplan van de jeugdhulp.

Bij een maatwerktraject wordt een gezamenlijk plan opgesteld door hulpverlening en onderwijs, samen met leerling/ouders. Dit plan bevat een handelingsplan, een tijdpad en evaluatiemomenten en vormt een integraal onderdeel van zowel het perspectiefplan van de jeugdhulp als het OPP van het onderwijs.

Een maatwerktraject kan worden ingezet in zowel regulier onderwijs, als in het gespecialiseerd onderwijs als in een bovenbestuurlijke voorziening. Als onderwijs op een andere locatie wordt gegeven dan op school, blijft de school verantwoordelijk voor het onderwijsprogramma. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van afstandsonderwijs dat thuis wordt gevolgd. Dit regelt de school van inschrijving.

Voorbeelden onderwijs en zorg in het po:

- KanZklassen: samenwerking tussen Odion en Dynamica Molenwerf.
- Pilot thuiszittersaanpak middels gedrags/sportcoach.
- Maatwerkarrangementen voor thuiszittende kinderen.
- Voor het jonge kind: observatiegroep jonge kind, extra jonge kindgroep (EJK), STOP-groep en overstaparrangement peuter-kleuter.

Voorbeelden onderwijs en zorg in het vo:

- Zaanstreek College (iHub) werkt nauw samen met ATOS (Altra Thuis en op School).
- De bovenschoolse voorzieningen van het OPDC van SWV VO Zaanstreek (Time Out Project, Begeleiding Beroepsvoorbereiding Zaanstreek en de Maatwerktrajecten) beschikken over een Jeugdteammedewerker die vast onderdeel is van de voorzieningen.
- VSO+ klas van het Zaanstreek College.

Als een leerling gebruik wil maken van één van de voorzieningen voor onderwijs en zorg of maatwerk, dan dient toestemming gegeven te worden door de betreffende gemandateerden van de verschillende besturen of het SWV.

6 Vrijstelling van onderwijs

6.1 Vrijstelling artikel 5 sub a

Het kan voorkomen dat een kind op lichamelijke of psychische gronden structureel niet in staat is om een school of instelling te bezoeken. In dergelijke gevallen kunnen ouders een beroep doen op vrijstelling van de leerplicht op grond van artikel 5 sub a van de Leerplichtwet. Zij kunnen hiertoe een verzoek indienen bij de gemeente (afdeling Leerplicht) waar het kind staat ingeschreven. Deze vrijstelling wordt alleen toegekend wanneer een onafhankelijke arts, psycholoog of pedagoog heeft vastgesteld dat onderwijs, zelfs in aangepaste vorm, niet mogelijk is. De leerplichtambtenaar neemt te allen tijde het advies van de onafhankelijk arts, psycholoog of pedagoog over. De vrijstelling ontstaat van rechtswege.

6.2 Afspraken voor beroepen op vrijstelling van leerplicht

De SWV'en werken samen met betrokken partijen om het aantal vrijstellingen op grond van psychische en/of lichamelijke gronden te beperken. Het doel is om zoveel mogelijk maatwerkoplossingen te bieden aan leerlingen die door dergelijke redenen niet naar school kunnen.

Het proces richt zich op een nauwere samenwerking tussen de onafhankelijk arts, pedagoog of psycholoog en het SWV. Deze samenwerking is gericht op het waarborgen van een zorgvuldig en onderbouwd advies over het onderwijskundig perspectief van de leerling.

Het kader rondom deze procedure bevat de volgende richtlijnen en afspraken:

- De leerling wordt eerste besproken aan de Thuiszitterstafel.
- De onafhankelijk arts, pedagoog of psycholoog vraagt het SWV om een advies uit te

brengen over het onderwijskundig perspectief van de leerling. Dit advies is specifiek gericht op de geschiktheid voor toelating tot een school of instelling.

- Op basis van de artikelen 450 en 457 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek worden persoonsgegevens van de leerling uitsluitend met toestemming van het kind/ouders verstrekt aan het SWV. Indien deze toestemming ontbreekt, kan de arts, pedagoog of psycholoog het SWV verzoeken om een algemeen advies over het onderwijsaanbod in de regio.
- Het SWV brengt advies uit over het onderwijskundig perspectief. Dit advies wordt door de onafhankelijk arts, pedagoog of psycholoog betrokken bij de uiteindelijke verklaring die ten grondslag ligt aan een eventueel vrijstellingsbesluit.
- Als er negatief advies is ten aanzien van de vrijstelling, omdat in het advies onderwijsmogelijkheden worden gesignaleerd, wijst de leerplichtambtenaar ouders op de plicht hun kind schriftelijk aan te melden bij een passende school indien er nog geen schoolinschrijving is.
- Indien een vrijstelling wordt afgegeven, neemt het Jeugdteam de regie voor het vervolg. Kinderen die vrijgesteld van leerplicht kunnen bijvoorbeeld mogelijk wel in aanmerking komen voor dagbesteding.

De Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid is meer dan een beleidsdocument; het is een middel om schoolaanwezigheid actief te bevorderen. Om de voortgang te bewaken en de aanpak actueel te houden, worden de volgende maatregelen ingezet:

1. Jaarlijkse evaluatie en bijstelling

Er wordt jaarlijks een evaluatie gepland, waarbij de voortgang van de aanpak wordt beoordeeld. Deze evaluatie omvat:

- Analyse van kernindicatoren, zoals de aanwezigheidscijfers, de tijdigheid van interventies en het aantal vrijstellingen.
- Input van scholen, leerplichtambtenaren en andere betrokkenen over de werking van de aanpak. Waar nodig wordt het document bijgesteld op basis van deze evaluaties, zodat het beleid blijft aansluiten bij de praktijk en nieuwe uitdagingen effectief kan aanpakken.

2. Optie voor periodieke bijeenkomsten

Indien nodig kunnen periodieke bijeenkomsten worden georganiseerd met scholen, leerplichtambtenaren, jeugdhulpaanbieders en andere betrokkenen. Deze bijeenkomsten kunnen worden ingezet om:

- Kennisdeling en uitwisseling van best practices.
 - Knelpunten en mogelijke oplossingen gezamenlijk te bespreken.
 - Actiepunten en prioriteiten voor de komende periode vast te stellen.
- Het organiseren van deze bijeenkomsten wordt afhankelijk gemaakt van actuele behoeften en signalen uit de praktijk.

3. Terugkerend agendapunt in kernteamoverleggen

De Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid is een terugkerend agendapunt tijdens de kernteam-

overleggen voor zowel het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs. Hierdoor is er aandacht voor de voortgang, betrokkenheid van stakeholders en het tijdig signaleren van knelpunten.

4. Jaarlijkse bespreking in bestuurlijk overleg

De Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid wordt besproken tijdens de - bestuurlijke - Overleggen Onderwijs en Gemeenten (OOGO's). Tijdens deze overleggen wordt de evaluatie van de aanpak besproken, inclusief voortgang en eventuele bijstellingen, en worden afspraken gemaakt over verdere verbeteringen.

5. Flexibiliteit en dynamiek

De Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid is een dynamisch document, dat meebeweegt met nieuwe inzichten, wetgeving en lokale behoeften. Het document wordt regelmatig besproken tijdens bovengenoemde vergaderingen en aangevuld met input vanuit de praktijk.

Met deze maatregelen wordt de Zaanse Aanpak Schoolaanwezigheid niet alleen een leidraad, maar ook een praktisch instrument om schoolaanwezigheid te bevorderen en langdurige afwezigheid te voorkomen.

Colofon

Dit is een uitgave van Samenwerkingsverband PO Zaanstreek, Samenwerkingsverband VO Zaanstreek, Gemeente Zaanstad, Gemeente Wormerland, Gemeente Oostzaan, Stichting Jeugdteam Zaanstad, Jeugdteam Oostzaan Wormerland en GGD Zaanstreek-Waterland.

Vormgeving

Perspectief op School

Fotografie

Christa Romp

